

Sporda Cinsel Tacizin Sistemantik Derlemesi

Systematic Review of Sexual Harassment in Sport

*Mustafa NARIN¹, Sümeyye DEMIRCIOĞLU SOYSAL², Büşra TANSEVER³, Hakan KOLAYIŞ⁴

¹ Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Sakarya, TÜRKİYE / mustafanarin@subu.edu.tr / 0000-0001-5414-7049

² Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Kadın ve Aile Çalışmaları Anabilim Dalı, Ankara, TÜRKİYE / smy24a@gmail.com / 0000-0001-6958-2561

³ Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Sakarya, TÜRKİYE / busratansever@hotmail.com / 0009-0002-0910-6437

⁴ Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Spor Bilimleri Fakültesi, Sakarya, TÜRKİYE / hkolayis@subu.edu.tr / 0000-0002-8398-4003

* Corresponding author

Özet: Bu araştırmanın amacı literatürde yer alan sporda cinsel taciz ve istismar vakalarının anlatıldığı bilimsel çalışmaların sistemantik derlemesini yapmaktır. Veri toplama sürecinde, York Üniversitesi Ulusal Sağlık Araştırmaları Enstitüsü'nün Centre for Reviews and Dissemination (CRD) 2009 rehberi takip edilmiştir. Belirlenen tarihler arasında "Web of Science", "Scopus", "sciencedirect", "Dergipark", "Tr Dizin" ve "Ulusal Tez Merkezi" veri tabanlarında geniş kapsamlı bir literatür taraması gerçekleştirilmiştir. Sistemantik derlemeye dahil etme kriterleri olarak; araştırmanın orijinal bir araştırma olması, sporda cinsel taciz üzerine odaklanması, metodolojik olarak deneysel, yarı deneysel veya mülakat teknikleri ile yapılmış olması, tam metinlerine erişim sağlanabilir olması ve makalelerin İngilizce veya Türkçe olarak yazılmış olması gibi özellikler belirlenmiştir. Dışlama kriterleri ise derleme makaleler, bildiriler, kitaplar ve sporda cinsel tacizle ilgili olmayan diğer çalışmaları içermiştir. Katılımcı hikayelerinden elde edilen bulgularda, cinsel tacizin sözlü taciz, bakışlarla taciz ve fiziksel temasla taciz olmak üzere farklı biçimlerde gerçekleştiği belirtilmiştir. Sporcuların maruz kaldıkları taciz deneyimleri, antrenörler, yöneticiler ve diğer spor otoriteleri tarafından gerçekleştirilen çeşitli taciz türlerini kapsamaktadır. Bu deneyimler, sporcuların kişisel, sosyal ve profesyonel hayatlarını olumsuz yönde etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler: Sporda cinsel taciz, çocuk istismarı, sistemantik derleme, spor etiği.

Abstract: The aim of this study was to conduct a systematic review of scientific studies in the literature describing cases of sexual harassment and abuse in sport. In the data collection process, the Centre for Reviews and Dissemination (CRD) 2009 guidelines of the National Institute for Health Research, University of York were followed. A comprehensive literature search was performed in "Web of Science", "Scopus", "sciencedirect", "Dergipark", "Tr Index" and "National Thesis Centre" databases between the specified dates. The inclusion criteria for the systematic review were as follows: the research should be an original research, it should focus on sexual harassment in sport, it should be methodologically experimental, quasi-experimental or conducted with interview techniques, the full texts should be accessible and the articles should be written in English or Turkish. Exclusion criteria included review articles, papers, books and other studies not related to sexual harassment in sport. In the findings obtained from the participant stories, it was stated that sexual harassment occurred in different forms such as verbal harassment, harassment with gaze and harassment with physical contact. Athletes' experiences of harassment include various types of harassment perpetrated by coaches, managers and other sport authorities. These experiences negatively affect athletes' personal, social and professional lives.

Keywords: Sexual harassment in sport, child abuse, systematic review, sport ethics.

Received: 30.01.2024 / Accepted: 14.07.2024 / Published: 30.07.2024

<https://doi.org/10.22282/tojras.1428333>

Citation: Narin, M., Demircioğlu Soysal, S., Tansever, B., & Kolayış, H. (2024). Sporda Cinsel Tacizin Sistemantik Derlemesi, *The Online Journal of Recreation and Sports (TOJRAS)*, 13 (3), 341-351.

GİRİŞ

Şiddet kavramının tanımlanması çok boyutlu olması sebebiyle oldukça güçtür. Bu zorluk, şiddetin insanlık tarihine dayanan bir kavram olmasından kaynaklanmaktadır. İnsanın düşünce dünyasından beslenen şiddet, her birey için farklı anlamlar içerir ve çeşitli boyutlara sahiptir. Bu nedenle, şiddetin boyutları, ortaya çıkış nedenleri ve nasıl ifade edildiği her dönem ve toplumda değişiklik göstermektedir (1). Genellenebilir bir kavram olmamakla beraber Dünya Sağlık Örgütü; şiddeti, fiziksel güç ve gücün bilinçli kullanımı olarak tanımlamaktadır. Uygulanan şiddetin türü ise fiziksel, duygusal/psikolojik, cinsel, ekonomik ve siber/dijital şiddet olarak sınıflandırılmaktadır (2).

Fiziksel şiddet toplumsal yaşamda ve sporda şiddetin en sık ve görünür şekli olarak karşımıza çıkmaktadır. Fiziksel şiddet genellikle bedene yönelik gerçekleşmekte ve beden gücüne dayalı olmaktadır. Sporcuların oyun esnasında birbirlerine vurmaları, tekme atmaları, tükürme, yumruklama, yaralama gibi eylemlerde bulunmaları fiziksel şiddet olarak tanımlanmaktadır. Sporda duygusal/ psikolojik şiddet; sporcunun, antrenörün, seyircinin rakibe, kendi takım arkadaşlarına veya hakeme hakaret ve küfredmesi, bağırması, aşağılayıcı ifadeler kullanması şeklinde meydana gelebileceği gibi, oyun dışında da gerçekleşebilmektedir. Antrenmanlarda ya da müsabaka arasında antrenörün kişiye aşağılayıcı söylemlerde bulunması, aktif spor müsabakasına katılmasına fırsat vermemesi ve yedek oynatması da duygusal/ psikolojik şiddet olarak ifade edilmektedir. Bir diğer şiddet türü olan ekonomik şiddet, maddi güç

kullanarak kişiler üzerinde baskı kurma ve onları parayla cezalandırma şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tür şiddet, genellikle bir kişinin veya bir grubun diğerlerine karşı ekonomik üstünlüğünü kullanarak kontrol sağlamaya çalışmasıyla ortaya çıkmaktadır. Siber/dijital şiddet ise e-posta, akıllı telefonlar ve çeşitli sosyal medya platformları gibi sanal ortamlarda gerçekleşen ve kişinin psikolojik olarak zarar görmesini hedefleyen yeni bir şiddet türü olarak tanımlanmaktadır (3, 4). Bu araştırmanın ana odağını oluşturan şiddetin duygusal ve bireylerin yaşamını derinden etkileyen başka bir boyutu ise cinsel taciz ve istismardır (4).

Sporda cinsel taciz ve istismar günümüzde önemli toplumsal sorunlar arasında yer almaktadır. İstismar ile ilgili de tanım arayışı sosyoloji ve diğer disiplinlerde devam etmektedir. Bu konuda geçerli tanımlardan birisi cinselliği içeren her türlü sözlü, yazılı, psikolojik ve fiziksel unsur olarak kabul edilmektedir (5). Kişinin fiziksel veya duygusal baskıyla cinselliğe zorlanması, tecavüz cinsellikte tamamen bir obje olarak kullanılması ve cinsel taciz cinsel şiddet türünün yansımalarıdır (6). Bu tür şiddete maruz kalan bireyler sadece fiziksel değil aynı zamanda psikolojik travmalarla da başa çıkmak zorunda kalmaktadır. Masumiyet ve güvenlerinin kötüye kullanıldığı en savunmasız gruplardan biri olan çocuklar için bu durum hayatları boyunca derin izler bırakabilmektedir. Özellikle çocukların yetişkinler tarafından istismarı dini, kültürel, etnik, coğrafi ve ekonomik açıdan sınır tanımayan bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır (7). Çocuk istismarı, çocuğun bireyselliğine, onuruna, sosyal yaşamına, psikolojik durumuna, çocuk

haklarına ve çocuğun diğer tüm boyutlarına olumsuz etkide bulunabilen faktörleri içermektedir (6).

Cinsel taciz ve istismar farklı boyutlarda ele alınabilecek sosyal bir sorun olması nedeniyle toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan cinsiyet ayrımcılığının bir biçimi olarak da ifade edilebilmektedir. Bu nedenle toplumsal cinsiyet, toplumsal cinsiyet eşitliği ve toplumsal cinsiyet ayrımcılığı kavramlarını açıklamak yerinde olacaktır (8). Sosyal bilimlerde "cinsiyet" kavramı, bireye dair biyolojik/doğal bir durumu tanımlarken, "toplumsal cinsiyet" ise bu biyolojik durum üzerindeki cinsiyete dair toplumsal durumları açıklamak amacıyla kullanılmaktadır (9). Spor alanında toplumsal cinsiyet eşitliği, tüm bireylerin cinsiyetleri, cinsel kimlikleri ve cinsel yönelimlerine bakılmaksızın eşit haklara, imkanlara ve fırsatlara sahip olmalarını ifade etmektedir (10). Sporda cinsiyet ayrımcılığının kadınların aleyhine gerçekleştiği ifade edilebilmektedir. Sporun erkek egemen olması dolayısıyla da Pierre Bourdieu'nun (2018) ifadesiyle "eril tahakküm" gerçekleşmekte, kadınlar ve çocuklar eril tahakküm altında kendilerini gerçekleştirilmeye çalışmaktadır. Sporda cinsiyet ayrımcılığının kadınların aleyhine gerçekleştiği ifade edilebilmektedir. Sporun erkek egemen olması dolayısıyla da Pierre Bourdieu'nun (2018) ifadesiyle "eril tahakküm" gerçekleşmekte, kadınlar ve çocuklar eril tahakküm altında kendilerini gerçekleştirilmeye çalışmaktadır (11).

Eril tahakküm, toplumsal cinsiyete dayalı eşitsizliklerin tekrar tekrar üretilmesinde erkeklerin kadın, çocuk ve dezavantajlı gruplar üzerindeki tahakkümünü açıklamakla beraber, farklı erkeklik modellerinin birbiriyle ilişkilerindeki tahakküm biçimlerine açıklamaya yardımcı olmaktadır (11). Bu nedenle hegemonik erkeklik kavramından bahsetmek de yerinde olacaktır. Hegemonik erkeklik kavramı ilk kez Connell tarafından kullanılmıştır. Ona göre erkeklik toplumdaki iktidar ilişkilerini güçlendirmektedir (12). Hegemonik erkeklik ise "belirli erkek gruplarının güç ve zenginliği nasıl ellerinde tuttukları, tahakkümü yaratan toplumsal ilişkileri nasıl meşrulaştırdıklarını ve yeniden ürettiklerini" açıklamaya ve anlamaya yönelik bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (11). Spor, bu hegemonik erkeklik normlarını pekiştirebilecek bir platform sağlamaktadır. Özellikle, fiziksel güce dayalı ve takım sporları gibi aktivitelerde, erkekler arasında güç, rekabet ve liderlik gibi hegemonik erkeklik özellikleri öne çıkarılmaktadır (14). Bu noktadan hareketle eril şiddetin yalnızca kadınlara değil, erkeklerin birbirlerine uyguladıkları şiddeti ve erkeğin kendisine uyguladığı şiddeti de kapsadığını vurgulamak yerinde olacaktır (15,16).

Tüm bu bilgiler ışığında cinsel tacizden çocuk istismarı ve ihmalden en etkili bir biçimde korumak amacıyla son yıllarda çıkarılan yasalar, uygulanan plan ve programlar yeniden gözden geçirilmekte ve çoğu ülke konuya yönelik yenilikçi politikalara doğru yönelmektedir. Bu noktada ulusal ve uluslararası kanun ve düzenlemelerden bahsetmek yerinde olacaktır. Ancak buna rağmen evrensel bir sorun olduğu uluslararası toplulukların kanun ve düzenlemeleriyle kabul edilmektedir (7).

İlgili kanun ve düzenlemelerden bazıları şu şekildedir: BM İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi (1948), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (1950), BM Kadınlara Karşı Her Türlü

Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşme (CEDAW) (1979), BM Çocuk Hakları Sözleşmesi, Avrupa Spor Etiği Kuralları (2001), Uluslararası Olimpiyat Komitesi genelgesi, Türk Ceza Kanunu, 5395 sy. Çocuk Koruma Kanunu (17).

BM İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde, özel olarak spora yönelik bir açıklama olmamakla birlikte bireylerin cinsiyet, dil, din, ırk, siyasi ve milli hiçbir ayırım gözetmeksizin insan haklarından yararlanabileceğine vurgu yapılmaktadır (18).

Yine Birleşmiş Milletlerin çocuk ve kadın haklarına yönelik sözleşmeleri bu kapsamda önemlidir. BM Çocuk Haklarına Dair Sözleşme, "her türlü istismar ve kötü muameleyle karşı çocukların korunması için; yasal, idari, toplumsal, eğitsel bütün önlemlerin alınmasını" içermektedir. BM Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Uluslararası Sözleşme (CEDAW) ise insan hakları evrensel beyanamesinin birtakım eksiklikleri barındırdığını ve bu nedenle "kadının insan hakları" kavramının literatüre girmesine katkı sağlamıştır. Bu sözleşme cinsiyete bağlı her türlü ayırımı kısıtlayıcı bir belge niteliği taşımaktadır. Bu açıdan bakıldığında, kadınlara yönelik toplumun her alanında meydana gelen ayrımcılığın önlenmesini amaçlamaktadır (17).

Spor alanında ele alınacak sözleşmelerden bir diğeri UNESCO Beden Eğitimi, Fiziksel Aktivite ve Spor Şartı; Uluslararası Beden Eğitimi ve Spor Şartıdır. Sözleşmenin Madde 1.4. bendi toplumsal cinsiyet eşitliği normunu içermektedir. Madde "Beden eğitimi, fiziksel aktivite ve spor alanlarında, rekreasyon, sağlığın teşviki veya üst düzey performans için olsun veya olmasın, tüm danışmanlık ve karar verme düzeylerine katılmak için eşit fırsat, her kız çocuğunun ve her kadının hakkıdır ve aktif olmaları sağlanmalıdır." ibarelerini içermektedir. Bu yönüyle kız çocuklarının ve kadınların spora katılımlarının bir hak olduğu ve fırsat eşitliğinin sağlanması amaçlanmaktadır (18).

Spor alanındaki diğer bir belge; Avrupa Spor Şartı, Avrupa Spor Etiği Kuralları, Spor Etiği Kuralları'dır. Spor etiği kuralları içeriğinde özellikle kadınların, gençlerin ve çocukların desteklenmesi ve korunması ile ilgili gerekli tedbirlerin alınması önemlidir. Aynı zamanda bu gruptaki bireylerin cinsel taciz ve istismardan korunması ve sömürülmesini engellemek hükümetin sorumlulukları arasında yer almaktadır (8). Özellikle Uluslararası Olimpiyat Komitesi (International Olympics Committee-IOC) bütün ülkelerden ve spor organizasyon kuruluşlarından sporda cinsel taciz ve istismarın engellenmesine dair önlemlerin alınmasını talep etmiştir (19). Aynı şekilde çocukların korunmasına yönelik, Türkiye Futbol Federasyonu Futbolda Sporcu Esenliği ve Çocuk Koruma Talimatı ile "Futbolda Sporcu Esenliği ve Çocuk Koruma" kurallarının belirlenmesi ve çocuğun üstün yararının sağlanması amaçlanmaktadır (20). Ancak talimat incelendiğinde, kurulun görevlerinin düzenlenmediği ve özellikle psikolog, sosyolog ve sosyal çalışmacılara görev verilmesi hususunda bir eksiklik olduğu görülmektedir. Ayrıca şikayet ve ihbarların federasyonun kendi bünyesinde gerçekleşmesinin etik olmadığı, kurulun ceza verme yetkisinin de bulunmadığı ifade edilmesi gereken bir durumdur (21).

Sporda yaşanan her türlü şiddet vakaları çocuk koruma programının oluşturulmasını gerekli kılmıştır. Sporda çocuk koruma programı, çocukların dahil olduğu spor faaliyetlerini uygulayan ve yöneten örgüt ve organizasyonlarda, çocuğun bütüncül açıdan her konuda korunması, spor organizasyon ve faaliyetlerinde görevli bireylerin bu hususta eğitilmesi, çocuk istismarı olaylarına karşı önleyici tedbirlerin alınması ve ihbarlara hızlı ve uygun biçimde müdahale edilebilmesi için gerekli düzenlemelerin uygulamada ve hukuki sahada sağlanmasını içermektedir (22, 23).

Tüm bu kanun ve ilgili sözleşmelerden görülmektedir ki spor bir insan hakkıdır. Dolayısıyla da sporda meydana gelen her türlü ayrımcılık, istismar ve taciz olayları ülkeler ve kuruluşlar tarafından önlenmelidir. Önlenemediği noktalarda meydana gelen istismar ve taciz vakaları ise ülkelerin gerekli gördüğü hukuki yaptırımlara maruz bırakılmalıdır. Diğer yandan ülkemizde yazılı ve görsel medyada spor alanında çoğu zaman haber yapılırsa da cinsel taciz vakalarına dair haberlere neredeyse hiç rastlanmamaktadır. Oysa cinsel taciz, bilhassa sporcuların spor hayatlarının son bulmasına neden olabileceği gibi onların fiziki ve ruhi açıdan sağlıklarını da olumsuz yönde etkileyebilmektedir (24). Bu bilgilerden hareketle söylemeliyiz ki kurum ve kuruluş bünyelerinde çocuğu korumaya dair yürütülen her türlü projenin yetkin kişilerin onayından geçmesi ve taciz ve istismarın yaşanması durumunda gerekli yaptırımların uygulanması gerekmektedir.

YÖNTEM

Araştırma Modeli: Sporda cinsel tacizin literatürde nasıl bir konumda olduğunu belirlemek amacıyla bu çalışmada sistematik derleme yöntemi kullanılmıştır. Sistematik derleme yalnızca nitel değil, aynı zamanda nicel kanıtları da inceleyen ya da "karma metot derleme" ismiyle de kullanılan, kanıtların iki yahut daha fazla çeşidini incelemeye tabii tutabilmektedir (25). Bu derleme modelinde amaç, önceden belirlenen bir araştırma sorusuna istinaden uygun araştırma bulgularını tespit ederek bütüncül bir bakış açısıyla incelemek için açık ve anlaşılır prosedürlerden faydalanıp en uygun kanıtları özetlemeye çalışmaktır (26).

Araştırmanın Amacı: Bu konu, spor alanında cinsel taciz ve cinsel şiddetin artan farkındalığı ve önemi nedeniyle seçilmiştir. Spor dünyasında cinsel taciz, genellikle görmezden gelinen veya yeterince ele alınmayan bir konudur. Ancak son yıllarda, bu konuya dair kamuoyu bilincinin artması ve sporcuların maruz kaldıkları taciz vakalarını açığa çıkarmaları, bu konunun araştırılmasının önemini artırmıştır. Bu çalışma, bu ciddi ve yaygın soruna dikkat çekmeyi, tacizin boyutlarını ve etkilerini anlamayı ve mücadele yollarını bulmayı sistematik bir şekilde inceleyerek tespit etmeyi amaçlamaktadır. Bu çalışma aynı zamanda sporda cinsel taciz ile ilgili yapılan çalışmaların niteliğinin tespiti açısından bilimsel bir veri tabanı özelliği olması münasebetiyle önemlidir. Özellikle geleneksel toplumlarda mülakat yoluyla verilerin elde edilmesinde yaşanan zorlukların bilinciyle bilimsel bir perspektifle cinsel tacizi aydınlatmayı hedeflemektedir. Bu araştırma, toplumsal tabuların, konuşma korkusunun ve

stigmatizasyonun üstesinden gelerek taciz mağdurlarının seslerini yükseltmeyi ve bu alanda farkındalık yaratmayı hedeflemektedir. Böylece, tacize karşı mücadelede daha etkin stratejiler ve politikaların oluşturulmasına önemli bir katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Verilerin Toplanması: Bu sistematik derleme makalesi York Üniversitesi Ulusal Sağlık Araştırmaları Enstitüsü tarafından geliştirilen Centre for Reviews and Dissemination (CRD) 2009 rehberi kapsamında yapılmıştır. Literatür taramasının kapsama alanı içerisine giren yıllar göz önünde bulundurulmamıştır. Araştırma ile ilgili taramalar "Web of Science, Scopus, sciencedirect, Dergipark, Tr Dizin, Ulusal Tez Merkezi" veri tabanlarında 24.11.2023-28.12.2023 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Taramalar esnasında başlık ve özet içerisinde anahtar kelimeler aranmıştır.

Türkçe için anahtar kelimeler:

1-Sporda Cinsel Taciz,

2- Sporda Çocuk İstismarı, olarak belirlenmişken,

İngilizce anahtar kelimeler ise

1-Sexual harassment in sport,

2-Child abuse in sport, olarak belirlenmiştir.

Tarama sonucunda toplam 411 bilimsel çalışmaya erişilmiştir. Bu bilimsel çalışmaların durumu ise şu şekildedir:

SCIENCE DIRECT: n 21

WEB of SCIENCE: n 163

SCOPUS: n 208

DERGİPARK ve TR DİZİN: n 12

ULUSAL TEZ MERKEZİ: n 7

AÇIK ERİŞİMİ OLAN YAYINLAR: n 224

DAHİL ETME ve DIŞLAMA KRİTERLERİ SONRASI
KALAN YAYINLAR: 9

Bu çalışmada ele alınan çocuk istismarı verileri, Uluslararası Olimpiyat Komitesi tarafından tanımlanan istismar türleri içerisinde sadece "cinsel istismar" kategorisine odaklanmaktadır. Bu kategorizasyonlar duygusal, fiziksel ve ihmal ile ilişkili istismar türlerini dışlamaktadır.

Sistematik Derlemeye Dahil Etme Kriterleri

Sporda Cinsel Tacizin Sistematik Derlemesi adlı sistematik derleme makale için kullanılacak makale ve tezleri dahil etme kriterleri;

1-Araştırmanın orijinal bir araştırma olması

2- Konu başlığı itibarıyla araştırmaların sporda cinsel taciz üzerine odaklanarak yapılmış olması

3- Metodolojik olarak deneysel, yarı deneysel, mülakat teknikleri ile yapılmış olması

4-Makalelerin tam metinlerine erişim sağlanıyor olması

5-Tezlerin tam metnine erişim sağlanıyor olması

6- İngilizce veya Türkçe olarak yazılmış olması

7- Makaleler için hakemli bir dergide yayınlanıyor olması

8-Sadece cinsel tacize uğrayanlar üzerine odaklanmış olması, kriterleri belirlenmiştir.

Sistemik Derlemeden Dışlama Kriterleri

- 1-Derleme makaleler
- 2-Bildiriler
- 3-Kitaplar
- 4-Sporda cinsel tacizle ilgili olmayan diğer cinsel taciz çalışmaları
- 5-Nicel çalışmalar

Dışlama Kriterleri Nedenleri

Dışlama kriterleri, inceleme sürecine dahil edilecek veya hariç tutulacak çalışmaların seçimini belirledikleri için sistemik incelemelerde temel öneme sahiptir. Sistemik inceleme bulgularının kalitesi ve güvenilirliği, dışlama kriterlerinin etkisinden büyük ölçüde etkilenmektedir. Kötü tanımlanmış veya tutarsız bir şekilde uygulanmış dışlama kriterleri yanlılığa yol açabilir ve incelemelerden çıkarılan sonuçları tehlikeye atabilir (27).

İyi tanımlanmış ve tutarlı bir şekilde uygulanan dışlama kriterleri, sistemik incelemelerin geçerliliğini ve güvenilirliğini korumak için zorunludur. Yanlılığın azaltılmasına, yalnızca ilgili çalışmaların dahil edilmesine ve inceleme sürecinin genel kalitesinin yükseltilmesine yardımcı olurlar (28). Araştırmalarda tekrarlanabilirliği ve şeffaflığı teşvik etmek için sistemik incelemelerin yöntemler bölümünde dışlama kriterlerinin şeffaf bir şekilde belgelenmesi önemlidir (29).

Ayrıca, dışlama kriterlerinin seçimi titizlikle yapılmalı ve sistemik derlemenin araştırma sorusu ve hedefleriyle uyumlu olmalıdır. Bu kriterler, incelemenin odağını ve uygunluğunu korumak için önceden tanımlanmış standartları karşılamayan çalışmaları hariç tutacak şekilde yapılandırılmalıdır (30). Araştırmacılar, dışlama kriterlerini açıkça ifade ederek sistemik incelemelerinin titizliğini ve güvenilirliğini artırabilir ve sonuçta klinisyenler ve politika yapımcılar da dahil olmak üzere çeşitli paydaşlar için bulguların yararlılığını artırabilir (31).

Özetle, dışlama kriterleri, araştırma bulgularının bütünlüğünü ve geçerliliğini koruyan sistemik

BULGULAR

Bu araştırmada sporda cinsel taciz ve sporda çocuk istismarı ile ilgili ele alınan çalışmaların derlemesi yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular, araştırmaların yazım dili ve yazım türü, makale ve tezlerin hangi yıllarda yayınlandığı, araştırmaya katılanların cinsiyete göre dağılımları, sistemik derlemeye dahil edilen çalışmaların özellikleri, katılımcıların özellikleri ve hikayelerine dair bulgular şeklinde ele alınmıştır.

Bu sistemik inceleme sürecinde elde edilen veriler, dokuz adet akademik çalışmanın katkılarıyla toplanmıştır.

Tablo 1. Araştırmaların yazım dili ve yayın türü

Kategori	n
Türkçe	4
İngilizce	5

incelemelerin önemli bir unsurudur. Açık kılavuzlara bağlı kalmak, dışlama kriterlerini açıkça bildirmek ve bunları inceleme süreci boyunca tutarlı bir şekilde uygulamak, sistemik incelemelerin kalitesini ve etkisini artırabilir.

Tüm bu nedenlerden dolayı dışlama kriterleri nedenlerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

Araştırmanın Odaklılığı: Sosyolojide çok çeşitli konular bulunmaktadır- cinsiyet eşitliği, ırkçılık, ulusal kimlik, taraftar kültürleri, profesyonelleşme ve amatörlük, ekonomik etkiler gibi. Bu çalışma kapsamında anahtar kelimeler kullanıldıktan sonra yalnızca sporda cinsel tacizin ve çocuk istismarının sosyoloji içindeki çalışmalarına odaklanılmıştır. Araştırmacılar, bu geniş alanlar içinden spesifik olarak yalnızca bu konuya odaklanmayı tercih etmişlerdir.

Metodolojik Yaklaşımlar: Spor sosyolojisinde hem nicel hem de nitel araştırma yöntemleri kullanılabilir. Araştırmacılar, belirli bir metodolojiye sahip çalışmaları dahil etmeyi tercih edebilirler. Örneğin, bir araştırma ekibi niteliksel verilerin derinlemesine analizine odaklanabilir ve bu nedenle nicel çalışmaları dışlayabilir. Sporda Cinsel Tacizin Sistemik Derlemesi isimli bu makalede nitel analizlere odaklanılmasının birkaç nedeni vardır. Bu tercihin temelinde, nitel araştırmaların bireylerin deneyimlerini, anlamlarını ve perspektiflerini derinlemesine anlamaya olanak tanıyan bir yaklaşım sunması yatar. Spor sosyolojisi, sporun toplumsal yapılar ve kültürlerle olan karmaşık etkileşimlerini incelemektedir. Türk toplum yapısında cinsel tacizin işası kolay olmadığından nicel araştırmalardaki sayısal veriler yerine nitel verilerdeki çarpıcı yaklaşımlara odaklanılmıştır.

Dil ve Erişilebilirlik: Araştırmacılar bu çalışma için ana dilin İngilizce veya Türkçe olduğu çalışmalara odaklanmıştır. Sistemik olarak da erişimi olmayan çalışmalara karşı dışlama kriterleri uygulanmıştır.

Yayın Kalitesi ve Tipi: Araştırmacılar hakemli dergilerde yapılan yayınları dikkate almışlardır.

Verilerin Analizi: Verilerin analizi için meta analiz ve içerik analizi yöntemleri uygulanmıştır.

Sistemik derleme dahilinde analiz edilen 9 çalışmanın 4'ü Türkçe olarak yayınlanmış makale ve tezlerden elde edilmiştir. Çalışmaların 5'i ise İngilizce olarak yayınlanmıştır.

Tablo 2. Makale ve tezlerin yıllara göre analizi

Kategori	Yıl
Makale	2003-2022
Tez	2019-2021

Sistemik derlemeye dahil edilen makale ve tezlerin yayın tarihleri incelendiğinde, makaleler arasında en eski yayının 2003 yılında yapıldığı tespit edilmiştir. En son makale yayını ise 2022 yılına aittir. Türkiye'de gerçekleştirilen tezlere bakıldığında ise, ilk tezin 2019 yılında yayınlandığı, en güncel tezin ise 2021 yılında yayımlandığı belirlenmiştir.

Tablo 3. Sistemantik derlemeye dahil edilen çalışmaların özellikleri

Yazarlar	Yayın Tarihi	Dil	Çalışma Kategorisi	Örneklem sayısı	Veri Toplama Tekniği	Elde Edilen Sonuçlar
Rodriguez ve Gill (32)	2011	İngilizce	Makale	6	Derinlemesine Görüşme	Porto Riko'daki kadın atletlerin, bazen cinsel tacize belirli bir ölçüde katlandıklarını, çeşitli başa çıkma stratejileri uyguladıklarını ve bazı durumlarda sporlarından çekildiklerini ortaya koymaktadır.
Fasting ve Sand (33)	2015	İngilizce	Makale	9	Yarı yapılandırılmış görüşme	Bu tür olayların anlaşılmasında bireysel, organizasyonel ve sosyo-kültürel güç dinamiklerinin önemli rol oynadığını ve spor kültüründeki değişikliklerin bu sorunun çözümünde kritik olduğunu vurgulamaktadır.
Fasting ve Brackenridge (34)	2009	İngilizce	Makale	19	Yarı yapılandırılmış görüşme	Cinsel tacizde bulunan antrenörlerin, duruma göre farklı cinsel taciz senaryolarını içerebilecek bir repertuardan seçim yaptığını ve bu davranışların antrenör eğitimi için kullanılabilir öğretilmiş senaryolar olarak daha iyi anlaşılmasını önermektedir.
Fasting vd. (35)	2007	İngilizce	Makale	25	Yarı yapılandırılmış görüşme	Spor alanında cinsel tacize maruz kalan elit kadın atletlerin bireysel tepkilerinin çeşitlilik gösterdiğini ve bu deneyimlerin onların kişisel ve profesyonel hayatlarını önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir.
Fasting vd. (34)	2003	İngilizce	Makale	25	Yarı yapılandırılmış görüşme	Norveçli kadın sporcuların günlük yaşantısında olumsuz etkileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Uğurlu (36)	2022	Türkçe	Makale	10	Derinlemesine görüşme	Sonuç olarak çocuklar cinsel içerikli konuşmalar ve güvensiz bölgelerde konaklama gibi sebeplerden dolayı cinsel istismara maruz kaldıklarını bildirmişlerdir.
Narin (15)	2019	Türkçe	Tez (Yüksek Lisans)	8	Yarı yapılandırılmış görüşme formu	Araştırma sonucunda kadından kadına, kadından erkeğe, erkekten erkeğe ve erkekten kadın cinsel tacizlere rastlanmıştır.
Uğurlu (37)	2021	Türkçe	Tez (Doktora)	16	Derinlemesine görüşme	Sporda çocuk istismarının varlığı, istismar çeşitleri, istismarın insan hayatında bıraktığı olumsuz etkileri, profesyonel sporun kültürü ve elit çocuk sporcuların korunmasız gri bir alanda olduğu belirlenmiştir.
Çetin (38)	2019	Türkçe	Tez (Doktora)	36	Derinlemesine görüşme	Sonuç olarak spor kurumu, beden ilişkilerinin ön plana çıkması ile risk taşımakta, başarı, rekabet ve performans gibi özellikleri nedeniyle çocukları istismara açık bir hale getirmektedir.

Sporda cinsel tacizin sistemantik derlemesi isimli bu çalışmaya dahil edilen bilimsel yayınlar içinde en çok katılımcı grubunun 36 örneklem grubu ile Çetin (2019)'a ait

Tablo 4. Araştırma gruplarının cinsiyetleriyle ilgili tablo

Cinsiyet	n
Kadın	86
Erkek	24

Tablo incelendiğinde, toplamda 111 katılımcının olduğu görülmektedir. Bu katılımcıların 86'sının kadın (% 77,5), 25'inin ise erkek (%22,5) olduğu tespit edilmiştir. Bu istatistikler, katılımcı popülasyonunda cinsiyet yönünden önemli bir eşitsizliğe işaret etmekte olup, özellikle kadınların çalışmaya katılım oranının belirgin bir şekilde yüksek olduğunu göstermektedir.

Tablo 5. Araştırma gruplarının tacize uğradıkları yaş aralıkları

Yaş
11
54

Bu aralık, en erken cinsel taciz yaşının 11, en yaşlı tacize uğrayan katılımcının ise 54 yaşında olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların Hikayelerine Dair Bulgular

Bu aşamada sistemantik olarak derlenen ve sınırlandırılan makalelerin bulguları derlenmiştir. Bulgular, cinsel taciz türü, cinsel tacizin yeri ve zamanı, katılımcıların taciz

olduğu görülmektedir. En düşük katılımcı sayısı ise 6 katılımcı ile Rodriguez ve Gill'e aittir.

sonrasında yaşadıkları hisler kategorilerinde incelenmiş ve aşağıda sunulmuştur.

Cinsel Taciz Türleri

Sporda cinsel tacizin sistemantik derlemesine dahil etme kriterleri neticesinde elde edilen bulgular sonucunda cinsel taciz farklı şekillerde görünmektedir. Bunlar; sözlü, bakışlarla ve temaslı olarak sıralanabilmektedir.

Sözlü Cinsel Taciz

Sözlü cinsel taciz kendi içinde iki farklı şekilde görülebilmektedir: bunlar şakalar ve fiziksel görünüş hakkında söylemler.

Fasting ve arkadaşları (2007)'nin yaptığı çalışmada 13 yaşında cinsel tacize uğradığını beyan eden Eva kodlu mağdur

"Asla fiziksel olarak yakınlık göstermezdi. Fakat konuşmaları hep müstehcendi."

şeklinde açıklama yaparak sözlü cinsel taciz örneğini sunmuştur.

Fasting ve arkadaşları (2002)'nin çalışmasına katılan Nina kod adlı mağdur, tacizcinin

"Göğüslerinin küçük olması"

nedeniyle dalga geçilerek kendisini cinsel tacizde bulunduğunu belirtmektedir. Tacizcilerin erojen bölgelerle dalga geçerek karşıdaki kişiyi taciz etme eğilimleri olduğu görülmektedir.

Benzer şekilde Uğurlu (2022)'nin çalışmasında Nur kod adlı mağdur antrenörünün kendisine:

"Mutlu olmak istiyorsan akşam seni mutlu ederim..." dedi ve güldü"

açıklaması ile sözlü cinsel taciz örneği sunmuştur.

Bu söylemlerle görülmektedir ki sözlü olarak yapılan cinsel taciz, şakalarla ve vücutla dalga geçerek de kendini göstermektedir.

Cinsel taciz, tacizcilerin kurbanları üzerinde kontrol sağlamaya çalıştıkları güç dinamiklerine derinden bağlıdır. Tacizciler tarafından kullanılan yaygın taktiklerden biri erojen bölgelerle dalga geçmek veya bu bölgelere atıfta bulunmaktır. Bu davranış, cinsel tacizin temel dinamikleriyle, özellikle de güç ve kontrolle bağlantılıdır. Erojen bölgeler, vücudun dokunulduğunda cinsel açıdan tahrik edici olan bölgeleridir (39). Tacizciler, bu hassas bölgeleri hedef alarak mağdurları üzerinde hâkimiyet ve kontrol kurmayı, onların savunmasızlığından faydalanmayı ve kişisel alanlarını işgal etmeyi amaçlamaktadır.

Cinsel tacizdeki güç oyunu, erojen bölgelerin hedef seçilmesinde açıkça görülmektedir çünkü bu bölgeler yakınlık ve zevkle ilişkilendirilmektedir (40). Tacizciler erojen bölgelere odaklanarak yalnızca fiziksel sınırları ihlal etmekle kalmaz, aynı zamanda kurbanlarına korku, rahatsızlık ve aşağılanma duygusu aşılamayı da amaçlar. Bu davranış, tacizci ile mağdur arasındaki güç farkını pekiştirerek tacizcinin mağdurun bedeni ve özerkliği üzerinde uyguladığı kontrolü vurgulamaktadır (41).

Dahası, erojen bölgeleri hedef alma eylemi, cinsel tacizdeki daha geniş güç dinamikleri bağlamıyla uyumludur. Araştırmalar, cinsel tacizin genellikle hiyerarşik yapılar, toksik erkeklik ve sessizlik kültürü tarafından mümkün kılındığını göstermiştir (42). Tacizciler, erojen bölgelere yapılan aşağılayıcı atıflar da dahil olmak üzere, taciz eylemlerini gerçekleştirmek için bu güç dengesizliklerinden yararlanmakta ve mağdur üzerindeki hakimiyetlerini ve kontrollerini daha da pekiştirmektedir.

Bakışlarla Cinsel Taciz

Uğurlu (2022)'nin çalışmasında Selen ve Melis kod adlı mağdur iki mağdur bakışlarla cinsel tacize uğradıklarını belirtmişlerdir. Selen spora özgü kıyafetlerin giyilmesi nedeniyle çocuk yaşta gittikleri kamp otelindeki bakışlarla tacizi

"...adamın bakışı otel oda kapısını açık bırakması ve içeri gitmesi normal bir davranış değil. Bizim katta dolanması falan. Bir noktada sana 'gel' diyor. Oralarda her şey başımıza gelebilirdi."

şeklinde ifade ederken Melis kod adlı sporcu ise

"Yarışmalarda giydiğimiz kıyafetler sebebiyle o ortamda bulunan bazı erkek velilerin, bekçinin, temizlikçilerin bakışları bir garipti" şeklinde ifadeler kullanmıştır.

Bakış yoluyla cinsel taciz, çeşitli faktörlerden etkilenen çok yönlü bir konudur. Nesneleştirme teorisi, bireylerin, özellikle de kadınların, fiziksel görünümüne veya cinsel

çekiciliklerine indirgendiğinde cinselleştirilmiş bakışlara ve görünümle ilgili yorumlara maruz kalabileceğini öne sürmektedir (43). Bu nesneleştirme, istenmeyen cinsel ilgiye sonuçlanabilir ve potansiyel olarak zarar veya olumsuz etkilere neden olabilir (44). Toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin normalleştirilmesi, kötü çalışma koşulları, hiyerarşik organizasyon yapıları ve aktif liderlik eksikliği gibi faktörler, bakışlar da dahil olmak üzere cinsel tacizin gelişebileceği bir ortama katkıda bulunabilir (45).

Temaslı Cinsel Taciz

Temaslı cinsel tacizler farklı bölgelere elle, kolla, penisle, vajinayla temas ederek veya tam penetrasyonla görülmektedir. Genellikle kalça ve göğüsler temas hedefleri olarak görülse de omuz, dudak, penis, vajina, göbek, bel de tacizin yapıldığı bölgeler olabilmektedir.

Rodriguez ve Gill (2011) yaptığı çalışmada araştırmaya dahil olan taciz mağdurlarında Mari, Ana, Jenny ve Veronica temaslı cinsel tacizin örneklerinden sunarak şu ifadeleri kullanmışlardır:

"Her zaman kalçaları okşama ve tutma oyunları oynanıyordu."

"...Omzum açıktaydı. Biri omzumu öptü"

"Masör göğüslerime dokundu"

"Aniden dudaklarımı öptü ve cinsel organını bana sürtmeye başladı"

şeklinde beyan verirken, Fasting ve arkadaşları (2007)'nin yaptığı çalışmada Kari kodlu mağdur ise

"Sürekli kalçalarımızı okşayan bir antrenörümüz vardı ve bazılarımız bunun saldırgan olduğunu düşünüyorduk."

ifadeleriyle tacize uğradıklarını beyan etmiştir.

Cinsel taciz, düşmanca tacizinin önemli bir yönü olan fiziksel cinsel temas da dahil olmak üzere çeşitli şekillerde ortaya çıkabilir. Araştırmalar, istenmeyen dokunma veya ilerleme gibi fiziksel temas içeren davranışların, cinsel teklifler veya zorlama gibi diğer biçimlere kıyasla cinsel taciz algılarındaki cinsiyet farklılıklarına katkıda bulunmada daha belirgin olduğunu göstermektedir (46). Bu durum, cinsel tacizi oluşturan farklı davranış türlerinin nüanslarını anlamının önemini vurgulamaktadır.

Bu davranışlar toplu olarak, tacize maruz kalan bireylerin refahına zarar verebilecek düşmanca veya saldırgan bir ortam yaratılmasına katkıda bulunur. Ayrıca, failin istenmeyen cinsel temasta bulunduğu veya bulunmaya çalıştığı bir dizi eylemi içeren istenmeyen cinsel davranış, cinsel şiddetin sürdürülmesinin kritik bir bileşenidir (47).

Cinsel Tacizin Yeri ve Zamanı

Fasting'in "Narratives of sexual harassment experiences in sport" isimli çalışmasında Lise kod adıyla mağdur, tacizci için

"...Bana sarılmak istediğini belirten samimi mesajlar atıyordu",

Uğurlu'nun doktora tezinde K15 koduyla bir mağdur bir hakem tarafından tacize uğramış ve

"Hakemi tanıyordum ve hem sosyal medya hesaplarından takipleşiyorduk. Sezon bittikten sonra o yaz benimle görüşmek istedi."

Çetin (2019)'nin "Türkiye'de Bireysel Sporlarda Çocuk İstismarı: Elit Sporcular Örneği" isimli çalışmasında Asli kod adıyla mağdur ise

"Nasıl desem, yani çok beğeniliyordum. Yani fiziksel olarak. Çoğu zaman böyle mesajlar da almışumdur."

şeklinde ifadeler kullanarak tacizcilerin kendileriyle mesajlaşma yöntemiyle iletişime geçtiğini belirtmiştir.

Spor söz konusu olduğunda (tacizci) takım antrenörü, takım kaptanı, yöneticisi, taraftar, masör, hakem olabildiği görülmektedir. Tacizci için kimlik değişebilmektedir. Antrenör; masör, doktor, otorite sahibi biri, masör/masöz; doktor, takım kaptanı; otorite sahibi gibi rollere bürünebilmekte ve tacizcilerine bu şekilde yaklaşmaktadırlar.

Rodriguez ve Gill (2011)'e ait olan "Sexual harassment perceptions among Puerto Rican female former athletes" isimli makaleye katılım sağlayan mağdurlardan birisi olan Jenny ve Melissa kodlu sporcular:

"Bir gün o (masör) bana masaj yapıyordu ve göğüslerime dokundu",

"Masör masaj yaptıktan sonra bana masaj yaparken neler hissettiğini (tahrik olması) erkek takımına anlatmış. Daha fazla masaj yapmasına izin vermedim",

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmanın amacı literatürde yer alan sporda cinsel taciz ve istismar vakalarının anlatıldığı bilimsel çalışmaların sistematik derlemesini yapmaktır. Sporda cinsel taciz ve çocuk istismarı son yıllarda dikkat çeken kritik konulardır. Uluslararası Olimpiyat Komitesi (IOC) sporda çeşitli taciz ve istismar biçimlerini tanımaktadır (48). "Sporcularda kötü muamelenin bu biçimlerinin zararlı etkileri olduğu bulunmuştur; bazı çalışmalar, psikolojik istismarın, fiziksel istismarın ve ihmalin, kısa ve uzun vadede cinsel istismar kadar zarar verici olabileceğini öne sürmektedir (49). Ayrıca araştırmalar, sporcular arasında cinsel taciz ve istismarın yaygınlığını vurgulamış, elit sporcuların deneyimlediği cinsel istismarın yaygınlığında daha düşük seviyedeki sporculara kıyasla önemli farklılıklar olduğunu göstermiştir (50). Ek olarak, gençlik sporlarında, doğrudan istismar açıklamalarının ve dolaylı istismar belirtilerinin sıklıkla göz ardı edildiği, sporda çocuk istismarının eksik bildirilmesine yol açan zehirli bir sessizlik kültürüne dair kanıtlar olduğu görülmektedir (51). Sporda cinsel tacizin normalleştiği bazı çalışmalarda gözlemlenmiş olup bu durum bu tür davranışların kabul edilebilir veya beklendiği görüşünü yansıtmaktadır (35). Bu normalleştirme, sessizlik kültürüne ve sporda taciz ve istismarın eksik bildirilmesine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca spor ortamlarında yaşanan cinsel taciz deneyimleri, faillerin ağırlıklı olarak erkek olduğunu göstermiştir (52). Sporda cinsel taciz ve istismarın yaygınlığı Norveç, Çek Cumhuriyeti ve Portekiz dahil olmak üzere çeşitli ülkelerde incelenmiş ve bu sorunların küresel doğası vurgulanmıştır (53, 54). Sporda çocukların korunmasına yönelik çabalar, çocukların seslerini ifade etmelerini kolaylaştırmak ve genç sporcuları istismardan

şeklinde ifadelerle doğrudan masörleri tarafından cinsel tacize uğradıklarını beyan etmiştir. Narin (2019)'in "Elit sporda cinsel taciz" isimli yüksek lisans tezinde bir sporcu antrenörünün masaj yapma bahanesiyle kendisini taciz ettiğini belirtmiştir. Burada antrenörün masör kimliğine girerek taciz ettiği görülmektedir. Yine aynı çalışmada bir milli takımlar sporcusu, takım kaptanı tarafından

"Yöneticilere yakın olan bir otorite sahibi",

kimliğine bürünerek cinsel taciz yaptığı görülmektedir. Çetin (2019)'nin doktora tezine katılım sağlayan mağdurlardan biri olan Buket kod adlı bir sporcu,

"Antrenörüm tişörtümü sıyırdı. Hani buram (göğsünü göstererek) tamamen açıldı. Belimin alt kısmına masaj yapmaya başladı. Sonra üste kadar. Bir süre sonra göğüslerime dokunmaya başladı ve ben irkildim."

diyerek antrenörün antrenör kimliğinden masör kimliğine geçerek taciz ettiğine vurgu yapmıştır. Tacizin hedefinde kalan kişiler sosyal medya (instagram, facebook, anlık mesajlaşma uygulamaları vb...) ya da bireysel olarak veyahut da her ikisi ile tanıdıkları ya da tanımadıkları kişiler tarafından cinsel tacize maruz kalabilmektedirler.

Sporcuya erişimin olduğu her mekân cinsel taciz için uygunluk gösterebilmektedir. Masaj odası, soyunma odası, kamp ortamı, müsabaka alanı, müsabaka araçları tacizin medyana geldiği mekanlar olarak görülmektedir.

korumak için Sporda Çocuk Koruma Birimi (CPSU) gibi kuruluşların kurulmasına yol açmıştır (55, 56). Ancak araştırmalar, spor kuruluşlarının çocuk istismarı veya sporculara yönelik taciz konularını ele alma konusunda hala isteksiz olabileceğini göstermiştir (57). Bu isteksizlik, sporcuları sporda çeşitli kötü muamele türlerinden korumak için kapsamlı önlemlere ve eğitimlere duyulan ihtiyacın altını çizmektedir.

Brackenridge'in (1997) (58) "He owned me basically (Bana kolayca sahip oldu)" ve "The Grooming Process in Sport: Narratives of sexual harassment and abuse (Sporda tımarlama süreci: Cinsel taciz ve istismarla ilgili anlatılar) (2005) (59)" isimli çalışmaları sporda hissizleştirerek, belirli bir strateji uygulayarak tacizin varlığını göstermiştir. Sporda stratejik ya da hissizleştirerek cinsel taciz toplumsal tepkilerden korkan bireylerin bu korkularından dolayı kendilerini gizleme çabası ile geliştirdikleri bir durumdur. Sporunun hangi yaşta olduğunun herhangi bir öneminin olmadığı bu yaklaşımda, her yaştan sporcu stratejik olarak hedef haline gelse de çocukların cinsel istismarını çok daha kolay hale getirmektedir. Bu stratejinin zamanı değişkendir. Planlamaya göre bir hafta, bir ay ya da bir yıla kadar sürebilmektedir.

Sonuç

Sporda cinsel tacizin sistematik derlemesi isimli bu derleme makale, cinsel taciz ve çocuk istismarı konusunda sporcuların deneyimlerini ve bunların etkilerini derinlemesine inceleyen detaylı hikayelerin analizini içermektedir. Her bir hikâye, tacizin farklı yönlerini ve sporcular üzerindeki etkilerini gösterdiğinden nitel

çalışmalara odaklanılmış olup, bu hikayelerde sadece sporcular değil, sporcularla beraber yönetici, antrenör ve sporun katılımında yer alan herkes için olaylar ve bu olayların kişisel, sosyal ve profesyonel hayatları üzerindeki etkileri anlatılmaktadır. Sporda cinsel taciz deneyimleri antrenörler, yöneticiler ve diğer spor katılımcıları tarafından gerçekleştirilen çeşitli taciz türlerini kapsamaktadır. Bu taciz türlerinin toplandığı hikâye anlatıları da sporda cinsel taciz ve istismarın ciddiyetini ve yaygınlığını vurgulayarak, bu konuda daha fazla farkındalık ve etkili müdahale stratejilerinin geliştirilmesinin önemini ortaya koymaktadır.

Bu araştırma için dahil etme kriterleri kapsamında İngilizce ve Türkçe olarak toplam 9 yayın analize tabii tutulmuştur. Bu çalışmaların tamamında cinsel tacize uğrayan sporcularla mülakatlar yapılmış ve o mülakatlar yayınlarda aktarılmıştır. Dahil edilen çalışmalar arasında en eski çalışma 2002 yılında Fasting ve arkadaşları tarafından yayınlanmış olan “Consequences of sexual harassment in sport for female athletes” isimli makaledir. Sistematik derleme için dahil edilen bilimsel yayınlar arasında en güncel çalışma ise Uğurlu’ya (2022) ait olan “Cimnastik ve Çocuk İstismarı: Kadın Cimnastikçilerin Deneyimleri” isimli makaledir. Örneklemeler incelendiğinde görülmektedir ki tacize uğrayan en genç sporcu 12 yaşında olduğu görülmektedir.

Spor açısından değerlendirildiğinde taciz mağdurlarının genellikle yöneticiler, antrenörler ve takım arkadaşları tarafından cinsel tacize ve istismara uğradıkları görülmektedir. Sporda cinsel taciz konusu, antrenör-sporcu ilişkisi ve sporcunun güvenliği açısından ele alınması gereken bir hususun ötesinde spora katılımı olan herkesi yakından ilgilendiren bir öneme sahiptir. Bilhassa hiyerarşik yapı içerisinde antrenörlerin konumu, cinsiyet ayırmaksızın sporcular üzerinde güç oluşturduğu için antrenörün sporcusuna cinsel taciz yönelimi algısı mevcuttur. Bu açıdan bakıldığında özellikle kadın sporcuların büyük bir çoğunluğu cinsel taciz yaşamalarına rağmen, antrenörlerin konumlarından ve otoritelerinden kaynaklı yaşadıkları bu davranışı ifşa edememektedirler (60). Çünkü sporcular bu güç karşısında kendi namuslarına yönelik bir toplumsal lekenin sürüleceği düşüncesine sahiptir (61).

Bu araştırma kapsamında elde edilen sonuçlardan, tacizcilerin erojen bölgelerle alay etme veya uygunsuz yorumlar yapma eğilimi, cinsel tacizin doğasında var olan güç ve kontrol dinamikleriyle karmaşık bir şekilde bağlantılıdır. Tacizciler bu mahrem bölgeleri hedef alarak otorite kurmaya, korku salmaya ve mağdurlarını aşağılamaya çalışmakta, cinsel tacizin istismarcı doğasını karakterize eden bir tahakküm ve boyun eğme döngüsünü sürdürmektedir. Ayrıca cinsel tacizin bakışlar aracılığıyla ele alınması, farkındalığın artırılmasını, etkili eğitim programlarının uygulanmasını, kapsayıcı liderliğin teşvik

edilmesini ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin normalleştirilmesine karşı çıkılmasını içeren kapsamlı bir yaklaşım gerektirmektedir.

Doğrudan cinsel tacizde erkek ve kadınların tacize uğraması arasında da farklılıklar bulunmaktadır. Kadınların cinsel tacize uğramasında güç unsuru ön plandadır. Erkeklerde cinsel tacizde güç unsuru daha az etkilidir. Kadın ve erkeğin tacize uğramasında toplumsal yaklaşımlarda da farklılık söz konusu olabilmektedir. Sporda kadın cinsel tacizinde toplumsal baskı kadın aleyhine işlemektedir. Erkeklerin toplumsal olarak baskılandığı husus ise daha alaycı “Sen zaten erkeksin, sana bir şey olmaz” mantığıyla hareket edebilmektedir. Bunlara ek olarak erkeklerin cinsel tacize uğraması olaylarında şaka ile karışık tacizler oldukça yaygın olarak görülmektedir.

Erkekten kadına cinsel taciz genellikle tehdit unsurunu içerse de belli bir stratejik adımla da taciz söz konusu olabilmektedir. Hedef kişiye stratejik olarak yaklaşarak, hediyeler vererek, hedefin ailesine daha yakın olup güven kazanarak ve takım içinde ona ayrıcalıklı bir konum sağlama gibi yöntemlerle cinsel taciz hazırlığı yapılabilmektedir. Bu aşamaların ardından mağdur, tacize uğradığının farkına varamamakta veya fark ettiğinde çok geç olabilmektedir.

Bu araştırma için çocuk istismarı verileri, Uluslararası Olimpiyat Komitesi tarafından tanımlanan duygusal, fiziksel, cinsel ve ihmal den kaynaklı istismar çeşitleri arasından yalnızca “cinsel istismar” kapsayacak şekilde seçilmiştir. Araştırmacılar diğer istismar türleri konusunda da araştırmaları derinlemesine inceleyebilirler.

Genel olarak cinsel taciz, cinsel konularla ilgili rahatsızlık veya aşağılanma yaratan, istenmeyen fiziksel, sözlü veya sözlü olmayan davranışları içerir. Cinsel tacizle etkili bir şekilde mücadele etmek ve cinsel tacizi önlemek için, tacizin alabileceği farklı biçimleri ve meydana geldiği çeşitli bağlamları göz önünde bulundurarak bu konuyu kapsamlı bir şekilde ele almak çok önemlidir. Sonuç olarak, sporda cinsel taciz ve çocuk istismarı, sporcular için güvenli ve destekleyici ortamlar yaratmak amacıyla spor kuruluşlarının, politika yapıcıların ve araştırmacıların ortak çabalarını gerektiren karmaşık ve yaygın sorunlardır. Bu zorlukların üstesinden gelmek, farkındalığı artırmayı, koruyucu önlemleri uygulamayı ve spor organizasyonlarında açıklık ve hesap verebilirlik kültürünü teşvik etmeyi içeren çok yönlü bir yaklaşımı gerektirmektedir.

Etik Metni: Bu makalede araştırma sürecinde, dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazara aittir.

Çıkar Çatışması: Bu çalışmada yazarlar arasında herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Yazar Katkı Oranı: Bu çalışmada bütün yazarların katkı oranları eşittir.

Kaynaklar

1. Demircioğlu S. Türkiye’de Covid-19 Salgısının Aile İçi Şiddete Etkisi. Uluslararası Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi. 2021; (2), 53-68.
2. World Health Organization. World report on violence and health. 2002. https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/42495/924154561_5_eng.pdf?sequence=1.

3. Çıtak G, Yücel Y. Kadına El Kalkmaz: Peki Ya Dijital Şiddet?. MEYAD Academy Journal. 2022;3(2), 162-169.
4. Kılıç G. Kadın Akademisyenlerin Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet Algısı: Düzce Üniversitesi Örneği. Muhakeme Dergisi. 2019, a; 2(1), 1-33.
5. Kılıç M. Sosyolojik Açından Sporda Şiddet Olgusu: Bütüncül Bir Bakış. Muhakeme Dergisi. 2019, b; 2(1), 83-98.
6. Aksüt Y. Çocuk Cinsel İstismarının Sosyolojik Analizi (Malatya Çocuk İzlem Merkezi Uygulaması). Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2020.
7. Ördem O. Çocuğa Yönelik Cinsel İstismar: Türkiye’de Medyada Temsili. Sosyoloji Notları. 2019; 3(2), 35-46.
8. Kasfad. Türkiye’de Kadınlar ve Kız Çocuklarının Spor ve Fiziksel Aktiviteye Katılımı. <http://www.kasfad.org/wp-content/uploads/KASFAD-raporu.pdf>; 2012.
9. Amman M. T. Toplumsal boyutlarıyla cinsiyet: Sosyal bilimsel yaklaşımlar. M. F. Bayraktar (Ed.), Dinî ve toplumsal boyutlarıyla cinsiyet II. Ensar Yayınevi; 2012.
10. Öztürk P, Koca C. Uluslararası Politika Belgeleri Kapsamında Spor ve Toplumsal Cinsiyet Politikaları. Spor Bilimleri Dergisi. 2018; 29(3), 114-130.
11. Bourdieu P. Eril Tahakküm. (Çev. Bediz Yılmaz). Bağlam Yayıncılık; 2018.
12. Connell R. W. Masculinities. University of California Press. Berkeley; 2005.
13. Türk H. B. Şiddeti Meyyalım Vallahi Dertten: Hegemonik Erkeklik ve Şiddet. F. Aral (ed.), Şiddetin Cinsiyetli Yüzleri (1. baskı) içinde. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları; 2015.
14. Hacısötaoğlu İ, Bulgu N. Yedi Dağın Ötesindeki Çocuklar: Güreşte Erkeklik ve Şiddet. F. Aral (Ed.), Şiddetin Cinsiyetli Yüzleri (1.baskı) içinde. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları; 2015.
15. Narin M. Elit Sporda Cinsel Taciz. Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi; 2019.
16. Avrupa Konseyi. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi. https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_tur;1950
17. Birleşmiş Milletler. Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Sözleşme (CEDAW). https://www.unicef.org/turkey/pdf/_gi18.pdf; 1979.
18. UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization). UNESCO Beden Eğitimi, Fiziksel Aktivite ve Spor Şartı (International Charter of Physical Education, Physical Activity and Sport). <http://unesdoc.unesco.org/images/0023/002354/235409e.pdf>; 2015.
19. International Olympic Committee IOC. Ioc Adopts Consensus Statement On “Sexual Harassment ve Abuse In Sport [Press release]; 2007.
20. Türkiye Futbol Federasyonu. Futbolda Sporcu Esenliği ve Çocuk Koruma Talimatı Yayınlandı [Basın bülteni]. www.tff.org/default.aspx?pageID=687veftxtID=39610 (Erişim: 23.11.2023); 2023.
21. Hukuk SV. Futbolda sporcu esenliği ve çocuk koruma talimatı yayınlandı [internet]. Spor ve Hukuk; 2023 [Erişim tarihi: 3.11.2023]. Erişim adresi: <https://sporvehukuk.net/2023/02/18/futbolda-sporcu-esenligi-ve-cocuk-koruma-talimati-yayinlandi/>
22. Kerr G, Stirling A. Child Protection in Sport: Implications of An Athlete-Centered Philosophy. Quest; 2008.
23. Brackenridge C, Tess K, Daniel R. (Ed.). Sport, Children’s Rights And Violence Prevention: A Sourcebook on Global Issues and Local Programmes. Londra: Brunel University; 2012.
24. Özen G, Emir E, Koca C. Türkiye’de Sporcuların Cinsel Taciz Algıları ve Deneyimleri. Spor Bilimleri Dergisi, 2019; 29(4), 157-177.
25. Karaçam Z. Sistemantik Derleme Metodolojisi: Sistemantik Derleme Hazırlamak İçin Bir Rehber. Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi. 2013; 6(1), 26-33.
26. Uluş D, Boz A. N. Sistemantik Derleme ve Meta-Analiz. Ş. Aslan (Ed.), Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: Nicel, nitel ve karma tasarımlar için bir rehber (s. 455-468) içinde. Eğitim Yayınevi; 2019.
27. Amundsen Pål André. “Inclusion and exclusion criteria used in non-specific low back pain trials: a review of randomised controlled trials published between 2006 and 2012.” BMC musculoskeletal disorders vol. 19,1 113. 12 Apr. 2018
28. A systematic review of lrd (listen-read-discuss) strategy to teaching reading. Journal of Higher Education Theory and Practice, 2023; 23(5).
29. Goldstein-Piekarski A, Williams L, Humphreys K. A trans-diagnostic review of anxiety disorder comorbidity and the impact of multiple exclusion criteria on studying clinical outcomes in anxiety disorders. Translational Psychiatry, 2016 ; 6(6), e847-e847.
30. Liberati A, Altman D, Tetzlaff J, Mulrow C, Gøtzsche P, Ioannidis J, Moher D. The prisma statement for reporting systematic reviews and meta-analyses of studies that evaluate health care interventions: explanation and elaboration. Journal of Clinical Epidemiology. 2009; 62(10), e1-e34.
31. Rodriguez E.A, Gill D.L. Sexual harassment perceptions among Puerto Rican female former athletes. International Journal of Sport and Exercise Psychology. 2011; 9(4), 323-337.
32. Fasting F, Sand T. S. Narratives of sexual harassment experiences in sport. Qualitative Research in Sport, Exercise and Health. 2015; 7:5, 573-588.
33. Fasting K, Brackenridge C. Coaches, sexual harassment and education. Sport Education and Society. 2009; 14(1).
34. Fasting F, Brackenridge C, Walseth K. Women Athletes' Personal Responses to Sexual Harassment in Sport. Journal of Applied Sport Psychology. 2007; 19:4, 419-433.
35. Fasting K, Brackenridge C, Sundgot-Borgen J. Experiences of sexual harassment and abuse among norwegian elite female athletes and nonathletes. Research Quarterly for Exercise and Sport. 2003; 74(1), 84-97.
36. Uğurlu A. Cimnastik ve çocuk istismarı: Kadın cimnastikçilerin deneyimleri. Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi. 2022; 7(2), 400-416.
37. Uğurlu A. Sporda Çocuk İstismarı Boyutlarının Sporcu Perspektifinden Analizi. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi; 2021.
38. Çetin E. Türkiye’de Bireysel Sporlarda Çocuk İstismarı: Elit Sporcular Örneği. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Gedik Üniversitesi; 2019.

39. García-Mesa Y, Cárcaba L, Coronado C, Cobo R, Martín-Cruces J, García-Piqueras J, Vega J. Glans clitoris innervation: piezo2 and sexual mechanosensitivity. *Journal of Anatomy*. 2020; 238(2), 446-454.
40. Bondestam F, Lundqvist M. Sexual harassment in higher education – a systematic review. *European Journal of Higher Education*. 2020; 10(4), 397-419.
41. Zeighami M, Shahrabaki M.P, Zakeri A.M, Dehkhani M. Loss of individual and social identity: consequences of sexual harassment of iranian nurses in the workplace. *Frontiers In Psychology*. 2021;12:1-10
42. Berdahl J, Magley V, Waldo C. The sexual harassment of men?: exploring the concept with theory and data. *Psychology of Women Quarterly*. 1996; 20(4), 527-547.
43. Kimble K. M. K, Farnum K. S, Wiener R. L, Allen J, Nuss G. D, Gervais S. J. Differences in the eyes of the beholders: the roles of subjective and objective judgments in sexual harassment claims.. *Law and Human Behavior*, 2016; 40(3), 319-336.
44. Duncan N, Zimmer-Gembeck MJ. Sexual harassment and appearance-based peer victimization: unique associations with emotional adjustment by gender and age. *Journal of Adolescence*. 2019; 75(1), 12-21.
45. Maister L, Fotopoulou A, Turnbull O, Tsakiris M. The erogenous mirror: intersubjective and multisensory maps of sexual arousal in men and women. *Archives of Sexual Behavior*. 2020; 49(8), 2919-2933
46. Paquette G, Martin-Storey A, Bergeron M, Dion J, Daigneault I, Hébert M, Castonguay-Khounsombath S. Trauma symptoms resulting from sexual violence among undergraduate students: differences across gender and sexual minority status. *Journal of Interpersonal Violence*. 2019; 36(17-18), NP9226-NP9251.
47. Rotundo M, Nguyen D, Sackett P. R. A meta-analytic review of gender differences in perceptions of sexual harassment.. *Journal of Applied Psychology*. 2001; 86(5), 914-922.
48. Mountjoy M, Brackenridge C, Arrington M, Blauwet C, Carska-Sheppard A, Fasting K, Budgett R. International olympic committee consensus statement: harassment and abuse (non-accidental violence) in sport. *British Journal of Sports Medicine*, 2016; 50(17), 1019-1029.
49. Kerr G, Kidd B, Donnelly P. One step forward, two steps back: the struggle for child protection in canadian sport. *Social Sciences*, 2020; 9(5), 68.
50. Parent S, Lavoie F, Thibodeau M, Hébert M, Blais M., Paj T. Sexual violence experienced in the sport context by a representative sample of quebec adolescents. *Journal of Interpersonal Violence*. 2016; 31(16), 2666-2686.
51. Tuakli-Wosornu A.Y, Kirby L.S, Tivas A, Rhind D. The journey to reporting child protection violations in sport: stakeholder perspectives.*Frontiers In Psychology*. 2023;907247(13):1-16.
52. Sand T, Fasting K, Chroni S, Knorre N. Coaching behavior: any consequences for the prevalence of sexual harassment?. *International Journal of Sports Science ve Coaching*, 2011; 6(2), 229-241
53. Fasting K, Brackenridge C, Knorre N. Performance level and sexual harassment prevalence among female athletes in the czech republic. *Women in Sport and Physical Activity Journal*. 2010;19(1), 26-32.
54. Fasting K, Brackenridge C, Sundgot-B. J. Prevalence of sexual harassment among norwegian female elite athletes in relation to sport type. *International Review for the Sociology of Sport*. 2004; 39(4), 373-386.
55. Everley S. The child protection in sport unit – supporting national governing bodies in hearing the voices of children: an evaluation of current practice. *Child Abuse Review*. 2020; 29(2), 114-129.
56. Rossato C, Brackenridge C. Child protection training in sport-related degrees and initial teacher training for physical education: an audit. *Child Abuse Review*. 2008; 18(2), 81-93.
57. Malkin K, Johnston L, Brackenridge C. A Critical Evaluation Of Training Needs For Child Protection In Uk Sport. *Managing Leisure*. 2000; 5(3), 151-160.
58. Brackenridge C. He Owned Me Basically. *Women's Experience of Sexual Abuse in Sport*. *International Review for the Sociology of Sport*. 1997; 32(2): 115-130.
59. Brackenridge C, Fasting K. The Grooming Process In Sport: Narratives of sexual harassment and abuse. *Auto/Biography*. 2005; 13(1), 33-52.
60. Koca C, Bulgu N. Spor ve Toplumsal Cinsiyet: Genel Bir Bakış. *Toplum ve Bilim*. 2005; 103, 163- 181
61. Narin M. *Elit Sporda Cinsel Taciz*. İstanbul: Detay Yayıncılık; 2022.

EXTENDED ABSTRACT

Aim of the Research

This topic was chosen due to the increasing awareness and importance of sexual harassment and sexual violence in sport. Sexual harassment in the world of sport is an issue that is often ignored or under-addressed. However, in recent years, increased public awareness of this issue and the disclosure of harassment cases by athletes have increased the importance of researching this issue. This study aims to draw attention to this serious and widespread problem, to understand the dimensions and effects of harassment and to find ways to combat it by systematically analysing it.

This study is also important as it is a scientific database in terms of determining the quality of studies on sexual harassment in sport. It aims to illuminate sexual harassment

from a scientific perspective with the awareness of the difficulties experienced in obtaining data through interviews, especially in countries with a traditional social structure such as Turkey. The study is of critical importance in overcoming obstacles such as social taboos, fear of speaking out and stigmatisation in order to make the voices of harassment victims heard and to raise awareness on this issue. In this way, it aims to contribute to the development of more effective strategies and policies to combat harassment

Research Problems

In which cases does sexual harassment in sport occur?

How does sexual harassment occur in sports?

Literature Review

When the inclusion criteria and exclusion criteria for this article were observed, it was seen that there were 411 articles in the literature. Sexual harassment and child abuse in sport are critical issues that have attracted attention in recent years. The International Olympic Committee (IOC) recognises various forms of harassment and abuse in sport, including psychological, physical and neglect (32). These forms of maltreatment in sport have been found to have detrimental effects on athletes; some studies suggest that psychological abuse, physical abuse and neglect may be as damaging as sexual abuse in the short and long term (33). Research has also highlighted the prevalence of sexual harassment and abuse among athletes, with studies showing significant differences in the prevalence of sexual abuse experienced by elite athletes compared to lower level athletes (34).

In addition, there is evidence of a toxic culture of silence in youth sport, where direct disclosures of abuse and indirect signs of abuse are often ignored, leading to underreporting of child abuse in sport (35). The normalisation of sexual abuse in sport has been observed in some studies, reflecting the view that such behaviour is acceptable or expected (28). This normalisation contributes to a culture of silence and underreporting of harassment and abuse in sport. In addition, experiences of sexual harassment in sport environments have shown that perpetrators are predominantly male (36).

Methods

In order to determine the position of sexual harassment in sport in the literature, systematic review method was used in this study. A systematic review can examine two or more types of evidence, not only qualitative but also quantitative evidence, or "mixed method review" (22). In this review model, the aim is to identify appropriate research findings in relation to a predetermined research question and to try to summarise the most appropriate evidence by using clear and understandable procedures to examine them from a holistic perspective (23).

This systematic review was conducted in accordance with the Centre for Reviews and Dissemination (CRD) 2009 guidelines developed by the National Institute for Health Research, University of York. The years covered by the literature review were not taken into consideration. The searches related to the research were carried out in the databases "Web of Science, Scopus, sciencedirect, Dergipark, Tr Index, National Thesis Centre" between 24.11.2023-28.12.2023.

Result and Conclusions

As a result of the research, it was determined that the sexual harassment suffered by the athletes is mostly based on power and power balances, and that the athletes are harassed by a wide range of sports participants from coaches to masseurs.